

Eventyret om fonemernes verden.

Anmeldelse af nyt fonemmateriale fra åløkke, forfattet af talepædagog Jørgen Nygaard **Markussen: "Hjemme i fonemernes verden"**

Jørgen Nygaard Markussen indleder sit forord til bogen om **EVENTYR, LYDHUSET, VOKALERNES SANGE og HÅNDFONEMET** således:

Som talepædagog møder jeg ofte børn, der med større eller mindre sprogproblemer er på vej ind i bogstavernes verden.

For mange bliver læseprocessen vanskelig, og de oplever desværre ikke den store læseglæde, som de og deres hjem forventede. Der kan være flere forklaringer på det, men det er velkendt, at nogle børn har svært ved at skelne sprogets lyde.

Det er primært dem, jeg henvender mig til.

"Hjemme i fonemernes verden" er en børnevenlig, metodisk beskrivelse af talesprogets mindste byggesten - de betydnings-adskillende lyde, fonemerne - og er hermed en indføring i en grundlæggende læseforberedende proces.

Eventyret om de danske talelyde er skrevet for børn i børnehaveklasserne, men ideerne bag fremstillingen kan anvendes generelt i alle sprog- og læsetræningsprogrammer i indskolingen og specialundervisningen.

Det har været min ambition at fortælle om fonemerne på en så fantasifuld måde, at børn får lyst til at lytte til - og lege med sproglyde.

Jeg har i vid udstrækning fastholdt eventyrets form gennem hele fremstillingen. Hvor indlæringen har krævet systematik, har jeg benyttet mig af leg og bevægelse.

Det faglige budskab er prioriteret højt. Det er derfor ikke blevet en bog, som den voksne kan læse op af uden forberedelse. I mange tilfælde er det nødvendigt at omforme eller udelade dele af min tekst, så ordvalg og indhold passer til de børn, der lytter....

*.... Den bærende ide eller metode i min fremstilling bygger på den antagelse, at tale og bevægelse hører så nøje sammen, at sprogets lyde, fonemerne, kan konkretiseres ved hjælp af en dynamisk og præcis håndbevægelse til hver **konsonant - "et håndfonem"***

Teoretisk set bygger mine ideer på den svenske sprogforsker Ingvar Lundbergs tanker, bl.a. beskrevet i "Språk och läsning", 1984, den amerikanske ergoterapeut A. Jean Ayres: "Sanseintegration hos børn", 1984, samt på artikler og forelæsninger af den danske neurobiolog Keld Fredens.

Praksis er udsprunget af egen fantasi, men inspireret af bl.a. talepædagog Helle Couppés undervisning på Danmarks Lærerhøjskole: "Musik og bevægelse i specialpædagogik" 1985. Den kendsgerning, at vi taler og lytter med hele kroppen, hører til en talepædagoes grundviden, men først da jeg havde erfaret, at dette forhold havde særlig betydning for sprogsvage børn, turde jeg mere bevidst afprøve mine egne mimiske talenter i praksis.

Rytmikpædagog/tale-hørepædagog *Helle Couppé* beskriver Jørgen Nygaard Markussens nye undervisningsmateriale med følgende ord:

Det har været en oplevelse at læse Jørgens bog om fonemernes verden.

Mange gange har jeg måttet vende tilbage for at nyde Jørgens helt vidunderlige H.C.Andersen'ske sprog. Hvor er det dog skønt at komme væk fra den mekanistiske stil.

Jeg er meget imponeret. Børn elsker fortælling. Det er så vigtigt at respektere børnenes måde at lære på ved at appellere til fantasi og følelser. Det er så fint, at Jørgen indlærer dette svære, abstrakte stof, -som fonemerne er for børn, i forbindelse med en historie/en fortælling, som danner indhold og mening for børnene, men som først og fremmest appellerer til deres fantasi og følelser. Det er efter min mening en dødsynd at indlære/træne fonemer ude af en sammenhæng.

Bevægelsen, som Jørgen kobler til hvert fonem, er med til at bevidstgøre fonemet. Den fastlagte bevægelse støtter hukommelsen og koncentrationen. Mange talepædagoger vil måske føle det lidt kunstigt med disse bevægelser, men børnene *vil* nyde at få lov til at bruge deres krop i indlæringen af et fagligt stof. Det er jo naturligt for børn at indlære gennem bevægelse. Desuden har Jørgen formået at bruge teorien om de mange intelligenser (Fredens) af Howard Gardner.

Når Jørgen kobler *rummet*, *bevægelsen* på i indlæringen, bruger han *både den rumlige intelligens og den kropslige*. Den *sproglige intelligens* aktiveres gennem Jørgens fortælling og den *musikalske intelligens* får Jørgen minsandten også med, når man synger *fonemsangene*

TALEPÆDAGOGEN

Af Ingrid Zierau og Helle Couppé